

Svinjski hlev mora biti prešiču obramba proti vročini in ravno tako proti mrazu in mokroti, če hočemo, da prešiči v njem ostanejo zdravi ter se dobro redijo. Hlevi morajo imeti toraj tako lego, da so pozimi topli, poleti pa hladni.

Sploh pa mora biti hlev suh, zračen, svitel in tako zidan, da se prešiče lahko opazujejo. Vsi ti pogoji dobrega svinjskega hleva se pri nas največ še pogrešajo, zato hočem v naslednjih vrstah popisati pravilno napravo, kakor je na vsak način potrebna za umno rejo prešičev posebno onih žlahtnih plemenov. Ako kmetovalci dostikrat rejo žlahtnih prešičev iz lastne izkušnje zametavajo, vzrok je temu največkrat slab, nezdrav hlev. Prešiči žlahtnih plemen v slabih hlevih še niso nikdar dobro uspevali.

Ker se pa naprava hleva vedno ravna po razmerah, je naravno, da manj premožen kmet ne more imeti takega svinjskega hleva, kakor kak bogat posestnik, zato hočem najprvo popisati hlev primeren navadnim, kmečkim razmeram.

Sledeči pogoji so merodajni:

1. Ako ne moremo drugače storiti, da moramo prisloniti hlev kakošni steni uže stoječega poslopja, potem naj se hlev napravi, če le mogoče na izhodni ali zahodni strani; ako to ni mogoče, treba je skrbeti za obrambo proti vročini in mrzlim vetrovom z drevjem, grmovjem ali kaj družim.

2. Važno je dati prešičem potrebnega prostora. Računi se za merjasca 4 m^2 , za svinjo z mladimi 4 do 5 m^2 in za pitanega prešiča 2 do $2,8\text{ m}^2$. Visokost hleva naj ne bode čez 2 m , ker so visoki hlevi pozimi premrzli, dosti nižje pa tudi ne, ker je hoja v nizkem hlevu težavna.

3. Skrbi naj se za zračenje, sploh za zadostno dobrega zraka in luči.

4. Stene hleva morajo biti toliko debele, da hranijo hlev pred mrazom in vročino. Najboljši material za zidanje hleva je kamenje.

5. Skrbi naj se za snago, pred vsem za odtačenje gnojnice, katera ne sme ostajati v hlevu, pod njim ali kje v bližini, ampak naj se jo zbira v primerni jami, ki je oddaljena nekoliko od hleva.

Tla hleva so najboljše lesena, obstoječa iz debelih desk, koje pa niso ena k drugi pritisnene, tako, da skoz špranje gnojnica odteka. Ta tla pridejo na druga proti odtoku nagnena tla, ki so tlakana z ilovico ali pa cementom. Gorenja lesena tla morajo biti tako narejena, da jih je moč odzdigniti ter spodnja tla osnažiti.

K ohranjenji snage pripomorejo velika dobra korita. Najboljša korita so kamnita ali železna.

Ako ima svinjski hlev vse te naredbe, kakor je na pr. načrt svinjskega hleva (pod. 1), če je še kak ograjen prostor, v katerem se prešiči zamorejo na prostem gibati (pod. 3) in na razpolaganje voda za pijačo, še bolje, če je tudi za kopanje, potem je hlev prav izvrsten za razmere kmečkega gospodarja.

Za večo rejo prešičev je naprava hleva glej (pod. 2, 3 in 4) uže bolj sestavljena:

Korita so tako prirejena, da se krmi v hlevu, in sicer v hodniku, ki gre mimo posamesnih oddelkov in iz katerega se prešiči lahko opazujejo. Tla in hodnik so tlakani s cementom ali opeko. Na kraju hodnika je jarek, po katerem se odteka gnojnica. Tla hleva so zunaj tega, kakor gori popisano z lesom pokrita. Stene med posameznimi oddelki so zidane, proti hodniku so pa oddelki zaprti z lesenimi ali železnimi mrežami. Pri takem hlevu naredi se hodnik 1 do 2 m širok, posamezni oddelki so $1,5\text{ m}$ široki in 3 do 4 m dolgi.

Ločilne stene med oddelki naredé se $1,2\text{ m}$ visoke, visokost hleva pa 2 m .

K navedenemu še pridenem, da morejo biti hlevi vedno snažni, ako hočemo, da se namen spolni; v to svrhu treba je, pridno gnoj izkidati, dobro zračiti in poleti tla z mrzlo vodo izplakovati.

Velika škoda kmetijstvu, za katero se pa nihče ne zmeni.

Kar se v pridelkih zemlji rastlino-redilnih snovi odvzame, to naj se jej v kolikor le mogoče enaki meri z gnojem zopet povrne. Tako se glasi najpoglavitejši nauk kmetijske statistike, kateri se pa le redko kje tudi izpolnuje. Da, pač v prevagljivi meri izpolnuje se ravno nasprotnost tega nauka, zemlji se odvzame v pridelkih več ko mogoče njenih rastlino-redilnih snovi, povrne se jej jih pa z gnojenjem — manj ko mogoče. Nasledek takega ravnanja se vé da ne more drugačen biti, kakor da je zemlja od dné do dné revnejša, nerodovitnejša postaja.

Nekdaj, pa od tega je uže davno, davno, zadoval je počitek zemlje, da je sama po sebi zopet rodovitnejša postala. Dandanes to ni več mogoče, kajti res da površje zemlje ni manjši, kakor je nekdanje bilo, da z obzirom na njeno obdelovanje je še večje postalo, ali za koliko se niso pa tudi usta človeška, kmetijske pridelke povživajoče usta na nji zgostila???

Marsikdo občuduje svet, ter ga zove čudno ustvarjenega. Eden stori to potem, ko se je v krasni jasni noči milijonov zvezdic na nebu nagledal, drugi stori to potem, ko je po strašni nevihti zopet najmirnejše in najlepše vreme nastalo itd. Občudovalci sveta, občudovalci naše zemlje so jako različni, različni po individualni izobraženosti občudovalca samega. Prilicno najmanj je pa gotovo takih občudovalcev zemlje, kateri bi usklikovali: o, kako čudno si pač ti ustvarjena! Žival se najé na tebi na videz pustih suhih travnih stebelc in listov — sena — in jih spreminja v sebi v meso in mleko, kar človeka redi. Pa tudi kar žival uže kakor za-se, za svoje truplo nepotrebne, ker ne povžitnega ná-te iz sebe vrže, ni še brez vrednosti, marveč je še dosti, da največ vredno, kajti ono — to je gnoj — je jako redilno rastlinam, je povod ali vzrok nastanju in krepkemu uspevanju novih rastlin za tebe, namenjenih zopet živalski, in direktni in indirektni človeški hrani. Isti namen imajo tudi človeški izmečki na tebi. Tudi oni niso, dasi uže iz trupla vrženi, za-nj nikakega pomena, marveč je tudi njim po prečudnem, od stvarnika sveta predpisanem zakonu narave namen in naloga, nove, živali in človeku v hrano služeče rastline k rašči obuditi, ter do potrebnega razvitka privedi.

V tem smislu občuduje svet zemljo, kakor rečeno, najmanj ljudi, kajti jako malim je dano, svet v tem obziru z edino pravim kemijskim občutkom, kemijskim očesom opazovati in občudovati. Od tod pa tudi pride, da se ravno tam, kjer je človeštvo najgostejši in kjer ono največ kmetijskih pridelkov povžije, torej po velikih mestih še dandanes človeške odpadke za to smatrajo, kar po zakonu nevarljive narave, po zakonu vedno resnične kemije nikakor niso namreč ničvredna tvarina, katera se pa tudi vsled takega čisto napačnega smatranja večinoma, ali pa uže celó popolnoma neizkoristena zavrže.

Koliko človeštvu indirektno redilnih snovi ne gre vsled takega čisto napačnega smatranja, in temu sledečega gospodarjenja s človeškimi odpadki v zgubo?

Reči se sme, da strašansko veliko. Iz tega vzraste kmetijstvu, vzraste produkciji človeške hrane velika, da velikanska škoda, pa nihče se ne zmeni za njo.

(Dalje prihodnjič.)

Kako nam je sadno drevje na stalnem mestu pravilno oskrbovati?

Spisal M. Rant.

(Dalje.)

Ravnokar navedene prednosti razrejevanja drevesnih vejinih kron ob času, ko sadno drevje vegetacijsko počiva, so v primeru s poletnim razrejevanjem tolike važnosti in tolikega pomena, da bi domačemu sadjarju pri tem važnem sadjarskem opravilu, kot pravo ravnilo služiti morale, in bi je tako rekoč nikdar prezirati ne smel.

Kakor izgojevalno obrezovanje naj se tudi razrejevanje drevesnih vejinih kron dosledno na onih sadnih plemenih in vrstah pričinja, katera pomladi prva vegetirati pričnó; izvršuje naj se dalje po tej vegetacijski lestvici dosledno tako, da v tem obziru orehi in kostanji zadnji na vrsto pridejo; to pa zato, ker imata te dve sadni plemeni zeló strženast les, in bi sicer, čeravno ne njihovo drevje se usušilo, pa vsaj občutno škodo trpelo.

Kdor bi pa razrejevanje drevesnih vejinih kron ob zgodnji jeseni (prec ko listje raz drevja odpade) izvršil, mar in skrb mora mu zato biti, da še pred nastopom zime drevesne rane in prizadete poškodbe posebno dobro zamaže, da tako hud in oster zimski mraz (zmrzlin) na sadnem drevju škodljivih in občutnih slabih nasledkov za saboj ne popušča.

3. Obnavljanje drevesno in precepljevanje taistega.

Predstoječa obravnava o pravilnem razrejevanju vejinih kron sadnega drevja nam zadosta jasno kaže, da se domačemu sadjarju le na samosvojno delavnost sadnega drevja, ako hoče od taistega tudi vrednega dobička pričakovati, nikdar preveč zanašati ni, to je, da sadnega drevja ne smemo le božji naravi in pa samemu sebi v prostovoljno rast in razvoj prepuščati. S pravilnim razrejevanjem, izvršenim o pravem času, sadno drevje gledé rasti njegove v nekem harmoničnem in simetričnem razmerju s hrano ali živežem, katero prejema in mu je ravno na razpolaganje, — ohranimo. Ali, kakor povsod, ravno tako tudi pri tem sadjarskem opravilu pogostoma nastane izjema navadnega pravila; tudi pri odrašenem sadnem drevju vselej edino in le pravilno razrejevanje njegove vejine krone še ne zadostuje; večkrat je treba radikalnejšega postopanja in izdatnejših sredstev se poprijeti.

Le-sem spada: a) obnovitev in b) precepljevanje drevesnih vejinih kron. Oglejmo vsako teh prevažnih sadjarskih opravil nekoliko natančneje, da je vemo potem v posledicu tudi pravilno in pravočasno izvajati.

I. Obnovitev ali obnavljanje sadnega drevja.

Več vrst sadnega drevja, katere gojimo in kultiviramo, ima uže po svoji naravni rasti mnogo in veliko nagona k obilni in zgodnji rodovitnosti, brez da bi je k temu umetno siliti morali. Take sorte ali sadne vrste uže kot mlada drevesca domačega sadjarja s posameznimi sadeži razveseljujejo, ter razvijó s časom prav veliko in obilno, da, skoraj slednjeletno rodovitnost tako, da letni lesni poganjki leto za letom vedno krajši in šibkeji nastajajo in se slednjič v same sadne ali rodne strže spremené; ti strži potem tako mnogobrojnih rod-

nih ali cvetnih popkov nastavljajo, da so ž njimi kar nasuti. Naravni nagon takih sadnih vrst k nastavku in razvoju brezbrojnih cvetnih popkov pospešujejo tudi gotove okoliščine, v katerih se tako sadno drevje na stalnem nasadu nahaja. Ako je bilo drevje takih sadnih vrst v lahko, rahlo in peščeno zemljo stalno nasajeno, pospešila se mu je s tem ob enem tudi še prav posebno njegova uže sama na sebi obilna moč in nagib k rodovitnosti. Ali tako veselje je pa domačemu sadjarju le kratko; sadeži takega izredno rodečega sadnega drevja iz začetka polagoma vedno manjši postajajo, česar pa pogostoma še ne opazimo ne, ker imajo vendar še neko pravi normalni popolno podobno obliko. Na takem izredno rodovitnem sadnem drevju nam bode se pa kmalu in neizogibno prepričati, da med letno rastjo skoraj nič več novih mladik ne poganja, da se njegovi sadeži več le nepopolno razvijajo, da so vsi razpokani in odrtnasti, in, da so slednjič gledé njihove prvotne oblike in velikosti se v pravo drobnicač spremenili in reducirali. Sadno drevje, na katerem se enaka znamenja prikazujejo, je uže popolno onemoglo in opešalo, ter nas večkrat po vodenih poganjkih, katere prične iz debla in pa na spodnjem starem lesu debelejših vej poganjati, samo opominja, da ne more več vseh dosedanjih starih in opešanih vej, češulj in sadnih stržev preživljati in novih poganjkov razvijati, ter se z vsem skupaj v pravi naravni kreposti ohraniti in obdržati. Če sadno drevje, katero se v tako prežalostnem stanu in položaju nahaja, samemu sebi prepuščamo, šlo nam bode neizogibno tudi hitro samo ob sebi pod zló. Taka znamenja in take prikazni na sadnem drevju, o kakoršnih smo ravnokar govorili, so zavednemu, praktičnemu in pazljivemu domačemu sadjerejcu naravni migljeji, da takemu opešanemu sadnemu drevju umetno pomaga, je pri življenju ohrani, ga ozdravi ter mu k novim močém in k novi krepkosti pripomore, kar vse skupaj se z drevesno obnovitvijo doseže. Obnovitev sadnega drevja pa nič družega ni, nego to, da tako opešanemu sadnemu drevesu v vejini kroni ali vse, ali pa tudi le nekoliko vej, kakor ravno potreba kaže, za polovico ali pa vsaj za dobro tretjino prikrajšamo, to je, da take veje v tej meri od skrajnih zvonanjih koncev proti deblu odžagamo in odstranimo. Ravno obnavljanje obnemoglega sadnega drevja je v domači sadjereji prevažno sadjarsko opravilo, katero se pa na veliko in občutno škodo sadjereje same (in njenih dohodkov) še vse preveč opušča, premalo ceni in splošno zanemarja.

Večini domačih sadjarjev zdi se neizrečeno škodo obnemoglemu sadnemu drevesu velik in pomenljiv del njegove vejine krone odvzeti in odstraniti. Vzrok temu je, ker ne pomislijo (največkrat pa tudi ne vedó), da se jim tako oskubljeno sadno drevó brez posebne nesreče v teku 2—3 let popolnoma premladi in v svojem vrhu novih, zdravih, čvrstih in krepkih vej razvije. Če ima tako obnovljeno in pomlajeno sadno drevo tudi zadosta primerne in potrebne hrane, prične zopet prav kmalu svojo staro mu prirojeno rodovitnost iz nova, s katero domačemu sadjarju v popolno razvitih normalnih in okusnih sadežih njegov trud obilno povračuje.

So nekatere sadne vrste in sorte, katere tako rekoč perijodično (ob gotovih časih) obnemagujejo; drevje takih vrst in sadnih sort, ako je hočemo zdravo, čvrsto, krepko in pri moči ohraniti, moramo vsakih 10 do 15 let zopet iz nova obnavljati.

(Dalje prihodnjič.)

Vsa hvala in čast zdajšnjemu narodnemu mestnemu starašinstvu, katero se je rešenja tako važnega pitanja tudi uže lotilo.

(Dalje prihodnjič.)

Sadimo smolnati bor.

Kakor je uže iz imena razvidno, je to drevo jako smolnato. Brezvejnata debela so tako smolena, da izgledajo, kakor bi bila z rudečim milom namazana. Veje rastejo na deblih vretenčasto, na gosto in vodoravno. Storži so daljši, kakor od navadnega bora. Domovje tega bora je severna Amerika. Tam delajo trpentin in ga veliko v Evropo prodajo. Les je dober za ladije in tudi mizarji ga zeló obrajtajo.

Raste na tleh, ki so z mahom ali resjem prerašena. Stajališče ljubi suho, mokro, še celó močvirno. Na peščenih, kakor tudi ilovnatih tléh vspešno raste.

Ima 20 cm. dolgo srčno korenino in izraste veliko daljši in obilnejši, kakor navaden borovec. Na dobri zemlji naredi koj v drugem letu dva odrastka. Ker naglo raste, sadike rade poležejo, so debela kriva.

Posebno lastnost ima smolnati bor, da, če je bilo drevo ranjeno, se rana sama dobro zaceli. Pri nas zasajeno drevo prinaša uže v 13. letu seme. Storži so 5—6 cm. dolgi. Seme je prav dobro, kajti izmed sto zrnov jih 75 kali. Mraz mu ne škoduje toliko, kakor navadnemu boru, sušo prenaša izvrstno tudi na suhem kraju.

Srne, zajci, miši, ogric mu zeló škodujejo. Zoper škodo proti divjačini vporablja se to sredstvo: „Vzemi od goveje živine toliko krvi, kolikor veš, da je boš potreboval, namešaj kri z drobno suho ilovico, mešaj ta zmes tako dolgo, da bode snov izgledala, kakor oljnata barva. Če si vzel krvi 40 bokalov, prilij še $\frac{1}{4}$ petroleja. S to tekočino pobarvaj debelca dreves tako visoko, kakor se ti primerno zdi s pinzelnom in ponavljaj delo vsako leto meseca aprila in oktobra in ne bode se dotaknila nobena divjačina drevja.“

Če bi hotel kdo poskusiti v našem kraju smolnati bor saditi, naj kupi sadike pri H. J. Heinzu v Halstenbuck pri Pinebergu (Holstein). P.

Kako nam je sadno drevje na stalnem mestu pravilno oskrbovati?

Spisal M. Rant.

(Dalje.)

Ako kateri domačih sadjarjev hoče v resnici lepa in krepko izgojena sadna drevesca za stalni nasad si dober kup preskrbeti, za katerih prava sortna imena se tudi garantuje, naj se obrne do slavnega vodstva deželne vinarske in sadjarske šole na Slapu, in vrli gosp. vodja R. Dolenc mu bode gotovo v popolno zadovoljnost postregel.

Kedar se iz enega ali drugega povedanih razlogov nujnost precepljevanja pokaže, nam je pred vsem treba sorto ali sadno vrsto določiti, s katero hočemo dotično drevje precepiti. Poleg uže povedanega nam je tudi še pomniti, da naj bode sadna vrsta ali sorta, s katero nameravamo, kako sadno drevó iz nova požlahtniti, gledé rasti in vegetacije, kolikor mogoče, prvotni enakih svojstev in lastnosti. Vzemimo na priliko, ako precepimo sadno drevó, katero pozno vegetirati prične, s cepiči zgodnje sadne sorte ali tudi nasprotno, bode tako precepljeno sadno drevó nam malo koristilo, le malo

let životarilo. Ob takem postopanju nam je pričakovati enakih nasledkov, kot je opazujemo na onem sadnem drevju, ki smo hruško na jabolčno ali pa jablano na hruševu podlago bili vcepili, kar storimo pa le takrat, kedar smo si sadnih cepičev iz družih krajev naročili, ter se želimo v kratkem času (par letih) prepričati se, kakošno sadje naročene sadne sorte rodé. Tako sadno drevje res da do treh (ob posebnih izrednih slučajih tudi še nekoliko več) let vegetira in se potem usuši, a stalne koristi pa še nikdar donašalo ni in jo tudi donašalo ne bode.

Ravno napačna izvolitev sadnih vrst in pa nezadostno poznanje lastnosti in svojstev obeh ena na drugo požlahnjenih sort je navadno in skoraj vselej poglavitni vzrok, da se precepljevanje domačemu sadjarju slabo obnese, in — če se tudi vse dobro prime, mu vendarle nikoli zaželjenega dobička ne donaša.

Najugodnejši in najboljši čas za precepljevanje starejih sadnih dreves sta mesec sušec in mali traven, da — tudi še celó prva polovica vélikega travna ali maja. Z najboljšim in najgotovejšim vspehom more se pa to prevažno sadjarsko opravilo na sadnem drevju ravno ob času izvajati, kedar je dotično sadno drevje jelo ravno vegetirati, ali kakor pravimo, sočiti se. Precepljevanje se pa tudi še prav dobro obnese, ako se na dotičnem drevju ob času polnega cvetja in listnega razvoja pravilno izvrši in izpelje. To vem in trdim iz pogostnih lastnih skušenj in lastnega prepričanja, ker sem uže večkrat enake operacije ob času cvetja in listnega razvoja na jabolčnem, hruševem in črešnjevem sadnem drevju z najboljšimi vspehi izvajal.

Vendar je pa pri vsem tem boljši ali slabejši vspeh in nasledek temu sadjarskemu opravilu več ali manj od vremena na to sledečega odvisen.

V ta namen odločenemu sadnemu drevju naj se nekoliko časa pred precepljevanjem (kakor pri obnavljanju) vejevje v dvo- ali triletni, nikdar pa ne v štiri- ali večletni les pravilno skrajša ali odvrže. Samo ob sebi se pa umeje, da se morajo take rane ob precepljevanji samem še enkrat obnoviti ali pričeliti, da nam je potem mogoče to prevažno sadjarsko delo in opravilo na zdravem in svežem vejinem lesu izvršiti.

Odraščeno in stareje sadno drevje precepljujemo navadno v zboljšani polusklad ali pa ob muževji za lubad, katera dva požlahtnjevalna načina sta za tako drevje najumestnejša in najboljša; redkeje izvršujemo pa tako obnavljevalno precepljevanje sadnega drevja na šibkejih poganjkah in vejicah v zarezo, na sedlo in z kladom. Marelice moremo tudi po okuliranji na speče oko in pa z nakladom o pravem času pravilno izvedenim s prav povoljnim vspehom precepiti; za te se posebno poslednji način toplo priporoča, ker ima od njega domači sadjerejec v najkrajšem času povoljnih vspehov in zaželjene koristi pričakovati.

Za požlahtnjevanje sadnega drevja se nam je pred vsem krepkih, čvrstih in zdravih cepičev (enoletnih mladik) s popolno razvitimi popki onih sadnih sort preskrbeti, s katerimi nameravamo precepljevati. Mladike ali cepiči narezujejo naj se vselej le ob času popolnega drevesnega počitka, to je, od novembra, enega pa do svečana družega leta. Taki cepiči naj se potem do požlahtnjevanja shranijo na hladnem, ne presuhem, pa tudi ne premokrem kraju v kleti, ali pa na kakem senčnem prostoru na prostem tako, da se do polovice v zemljo (prst) potaknejo; pri takem shranjevanji nam je pa pred vsem na to paziti, da nam cepiči ne ozelené ali pa ne vsahnejo.

Orodja, katero pri požlahtnjevanji sadnega drevja rabimo, kakor tudi njegove praktične vporabe, požlahtnjevanjskih načinov samih, materijala za obveze in pa

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 18. februarija 1885.

Obs eg: Velika škoda kmetijstvu, za katero se pa nihče ne zmeni. (Dalje.) — Kako nam je sadno drevje na stalnem mestu pravilno oskrbovati? (Dalje.) — Občni zbor c. kr. kmetijske družbe 28. dne januarija. (Dalje.) — Šolstvo slovensko v budgetnem odseku državnega zbora. — Odborova seja „Slovenske Matice“ dne 14. februarija. — Zamet v stepah. (Dalje.) — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar

Gospodarske stvari.**Velika škoda kmetijstvu, za katero se pa nihče ne zmeni.**

(Dalje.)

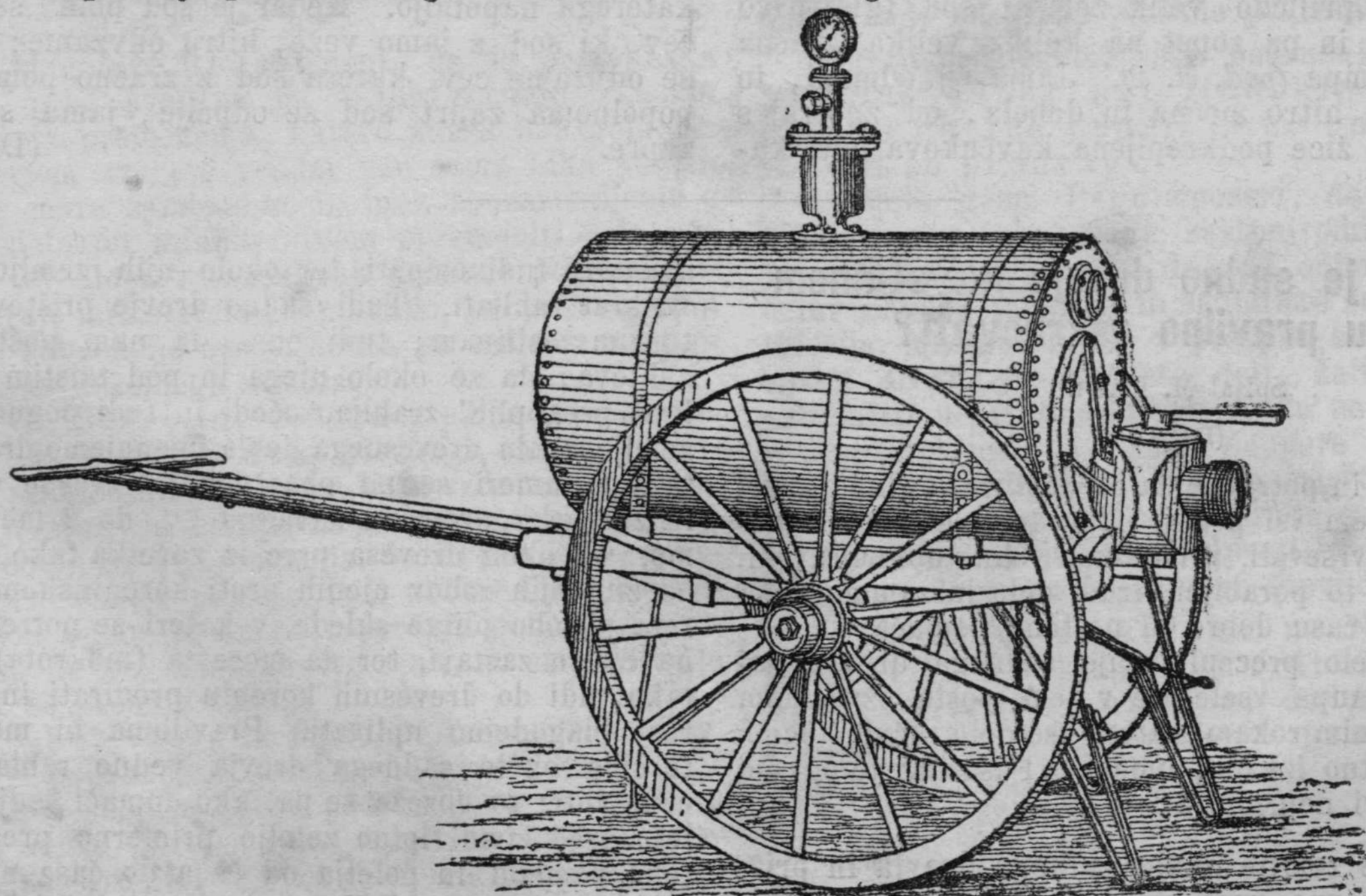
Načinov, po katerih se človeški izmečki iz stranišč odvažajo, ter kmetijstvu dovozujejo, je več. Najpoglavitejši so sledeči:

1. Odvaževanje s pomočjo podzemeljskih železničnih fekalnih vlakov;
2. odvoz s pomočjo sodčekov;
3. Odvoz s pomočjo pnevmatičnega sistema.

teče. Na desni in levi strani tunelov so v pravi visokosti železna, mehanično dobro zaprta vratca stranišnih cevi, to je, izidov stranišnih železnih kanalov izpeljanih s primerno velikim skočnikom.

Kadar je treba stranišča izprazniti, vozi po teh tunelih hlaon cel vlak za odvaževanje človeških izmečkov nalašč konstruiranih voz. In kedar dospó vozovi do izidov stranišč, se poslednji hitro odpró in še hitrejši padejo vsi v njih nabrani izmečki v vozove, kateri se dadó popolnem hermetično zapreti. Tako se izpraznujejo vsa stranišča podzemeljsko in izmečki se potem gotovo precej daleč iz mesta odpeljujejo, ne da bi med potom kak smrad oddajali, ker so popolnoma zaprti.

Drugi način odvoza človeških izmečkov s pomočjo

(Podoba 1.)

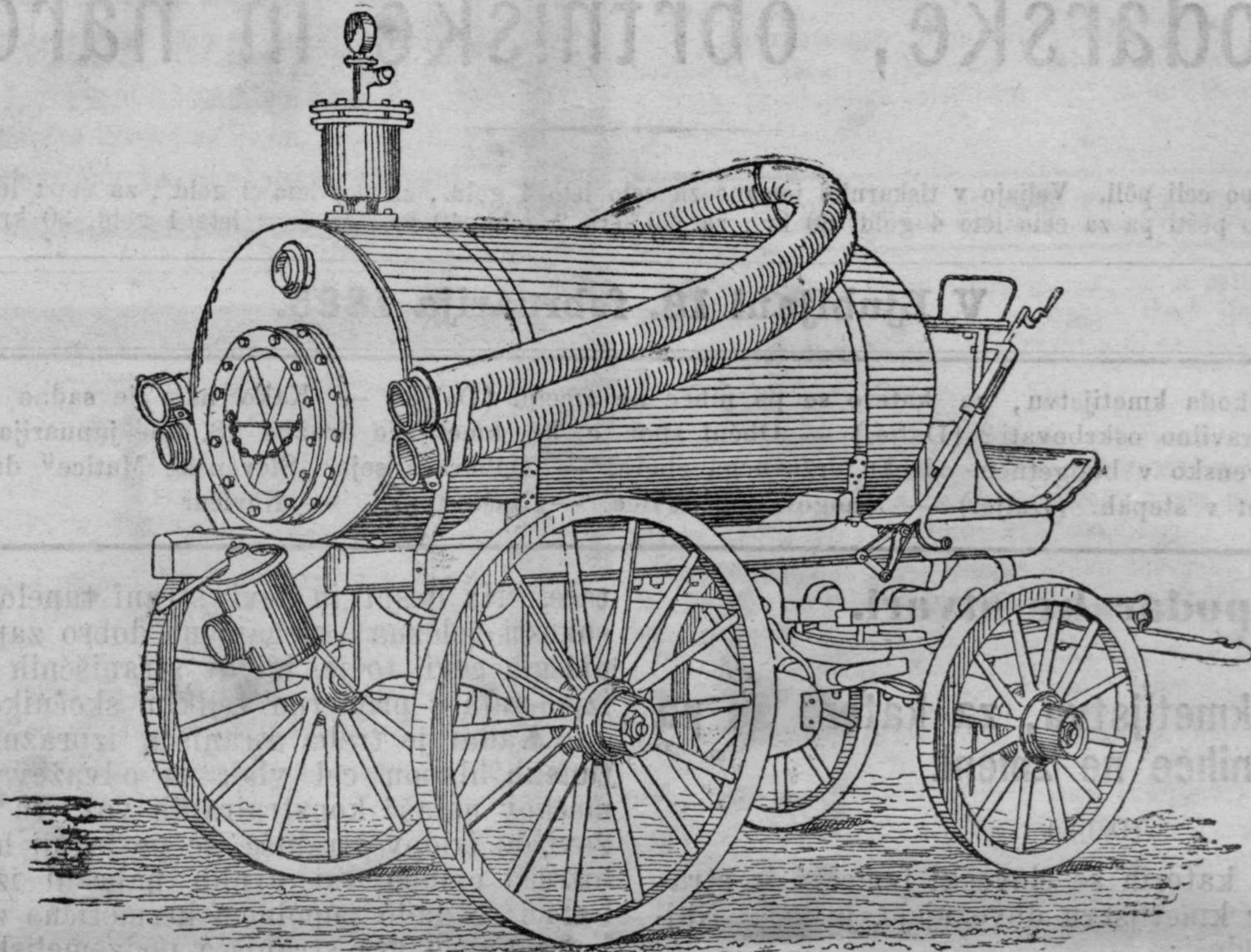
Prvi način uveden je v Londonu in skoro gotovo vsaj deloma tudi v Parizu. Pri tem so vse glavne ulice pod zemljo s tuneli (predori) previdene, kateri so toliko prostorni, da v njih železnični vlak lahko

sodčekov (Fasselsystem) obstoji v tem, da se vsa stranišča po mestu tako vredijo, da je mogoče trdne in snažne sodčke pod iztoke navpičnih stranišč cevi podstavljati, v katerih se potem izmečki nabirajo.

Kedar je kak sodček poln, ga je treba hermetično zapreti, iz stranišča na voz spraviti, odpeljati ter s praznim nadomestiti. Ta način odvoza človeških odpadkov iz mest, izveden je na pr. v Gradci.

Tretji način obstoji pa v sledečem. Stranišča zadobé popolnoma dobro obzidane jame, ki vode ne spuščajo, katerih obok je s prilično majhno, pa popolnem

tera tako votlino soda, z izmečki v jami v zvezo spravi. Votlina soda spravi se pa tudi ravno tako hitro s pomočjo druge cevi v zvezo z veliko zračno srkalnico, katera se prične goniti. Zračna srkalnica srka zrak iz soda, vsled tega postaja on v sodu vedno redkejši in čisto naravni nasledek takega zredčenja zraka v sodu mora biti pač ta, da se izmečki vsled

(Podoba 2.)

trdno, torej hermetično zapirajočo luknjo previden. Kedar je jama kakega stranišča uže polna, pripelje se k nji na kolih prilično velik železni sod (glej prvo stran *pod. št. 1*) in pa zopet na kolih, velika zračna srkalnica ali pompa (*pod. št. 2*). Jama se odmaši, in v njo se vtakne hitro močna in debela, od znotraj s pomočjo železne žice podkrepljena kavčukova cev, ka-

pritiskanja zunanega zraka na nje po kavčukni cevi vane vtaknjeni vzdignejo, ter v železni sod pritečejo, katerega napolnijo. Kedar je sod poln, se kavčukova cev, ki sod z jama veže, hitro odzame; ravno tako se odzame cev, katera sod z zračno pompo veže, in popolnoma zaprt sod se odpelje, jama se pa zopet zapre. (Dalje prih.)

Kako nam je sadno drevje na stalnem mestu pravilno oskrbovati?

Spisal M. Rant.

(Dalje.)

Skušnja uči in potrjuje, da precepljeno sadno drevje, ako so se pri tem vsi pogoji napredne sadjereje v poštev jemali in izvrševali, primeroma veliko obilneje rodi, ter sadjerejcu v to porabljeni trud, delo in zamudo časa prav v kratkem času dobro in pošteno poplača.

Prevažno delo precepljevanja sadnega drevja naj se izročuje in zaupa vselej le v tem poslu izvedenim osebam in izurjenim rokam, katere vse delo ročno, točno, spretno in koristno izvajati umejo. „Fušarija“ je povsod pravi in škodljivi nepridiprav.

4. Obdelovanje zemlje okolo sadnega drevja in primerno gnojenje taistemu.

Ako hoče kmetovalec od svojih poljskih rastlin zaželjenega prideka in (brez posebne nesreče) bogatih sadježev pričakovati, mora za njihovo posetev in nasad zemljo dobro pripraviti, jih potem pleti, okopavati in

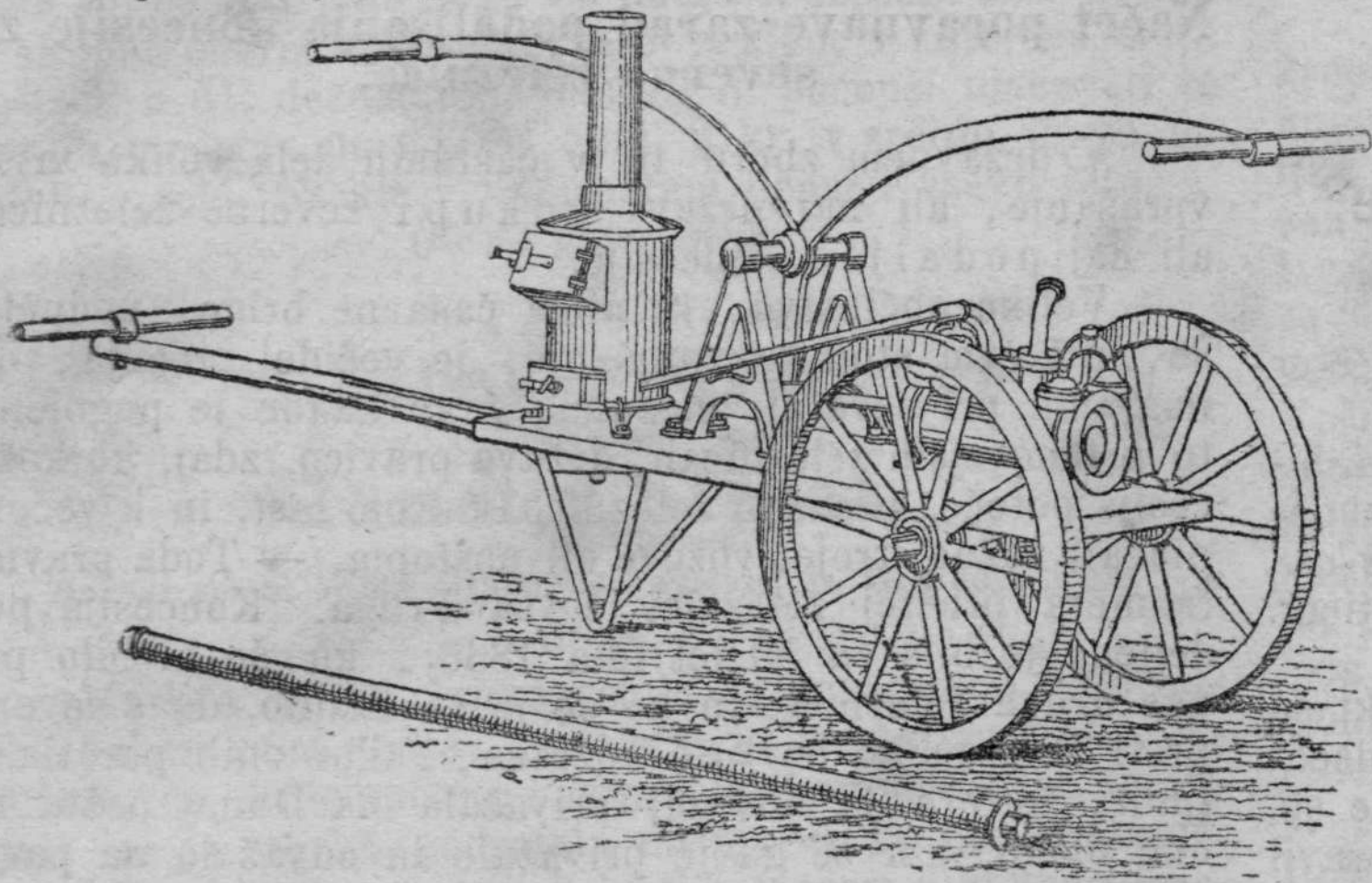
nekatero tudi osipati ter okolo njih zemljo med rastjo večkrat rahljati. Tudi sadno drevje prišteva se h kulturnim rastlinam; tudi ono, da nam pošteno vspeva, zahteva, da se okolo njega in pod taistim zemlja večkrat prekoplje, zrahlja, očedi in tudi pognoji. Površje zemlje okolo drevesnega debla imenujemo drevesno šipo; ta šipa umeri se po obsežnosti drevesne vejine krone in zasega v premeru navadno $1\frac{1}{3}$ do 2 metra. To šipo moramo okoli drevesa prec iz začetka tako prirediti, da od zunanjih robov njenih proti koreninskemu vratu nareja podobo plitve sklede, v kateri se potrebna mokrota nabira in zastaja, ter da more ta (mokrota) v posledici tako tudi do drevesnih korenin prodirati in na drevesno rast blagodejno uplivati. Praviloma bi morala zemlja te šipe okolo sadnega drevja vedno rahla in plevela čista biti; to doseže se pa, ako domači sadjerejec vsako leto pred zimo šipino zemljo primerno prekoplje, jo v teku pomladi in poletja od časa do časa nekoliko prerahlja in opleve. Pri tem sadjarskem delu nam je pa skrbno-paznim biti, da sadnemu drevju bolj privršnih korenin kaj ne poškodujemo in ne ranimo.

Da si pa delo rahljanja in pletve drevesne šipe omejimo in izdatno zmanjšamo, je dobro in zelo važno,

Velika škoda kmetijstvu, za katero se pa nihče ne zmeni.

(Dalje.)

(V zadnji številki se je v nadaljevanji tega članka urinila jako neljuba pomota, ker je vsled zamene prišla

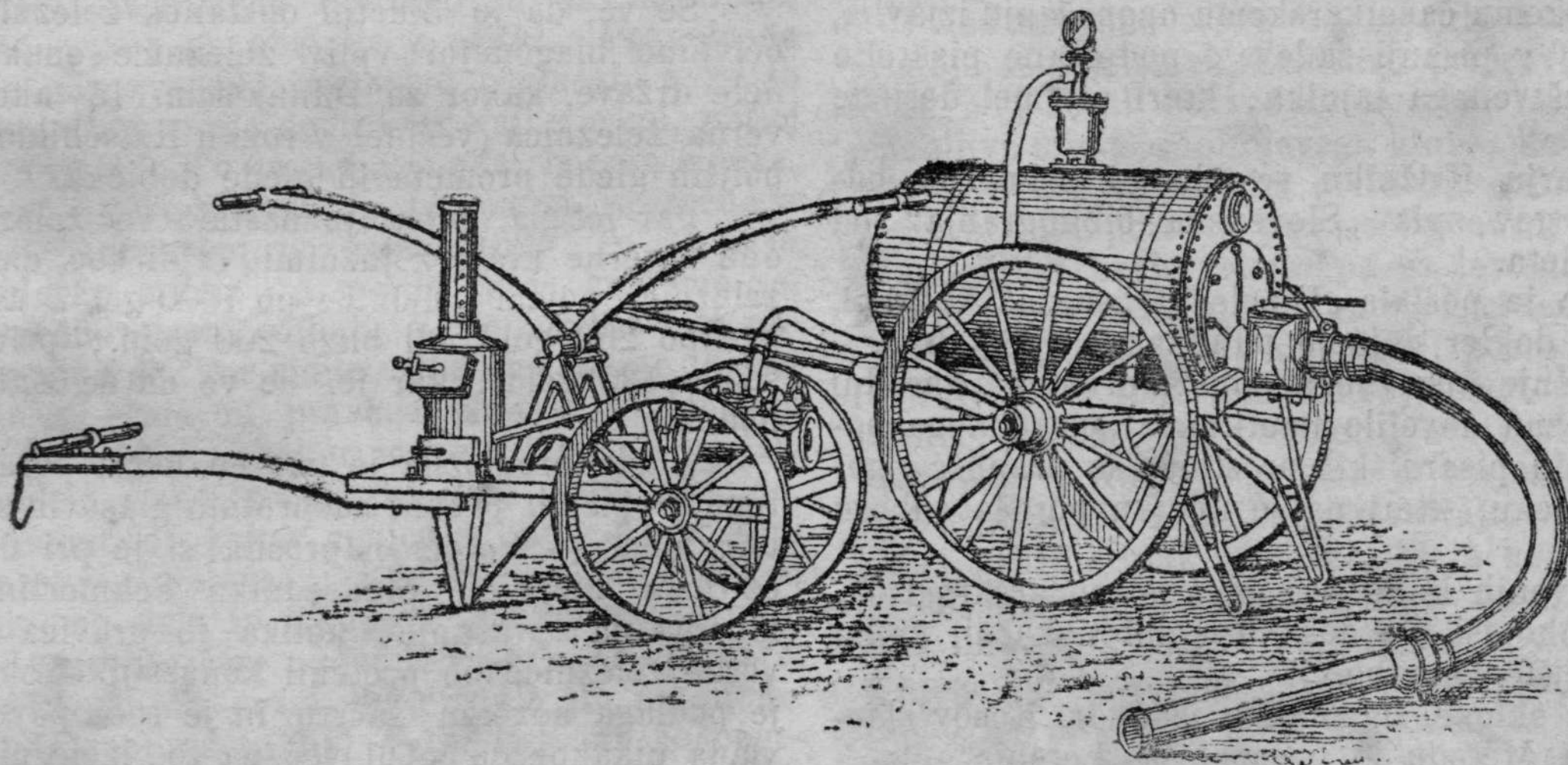
(Podoba 1.)

pod podobo 2. neprava podoba namesto današnje podobe 1., koja predstavlja uže v zadnji številki omenjeno, zračno srkalnico. (Čast. bralci naj blagovolé to prijazno na znanje vzeti, gosp. pisatelj naj pa neprijetno pomoto oprostí: *Vred.*)

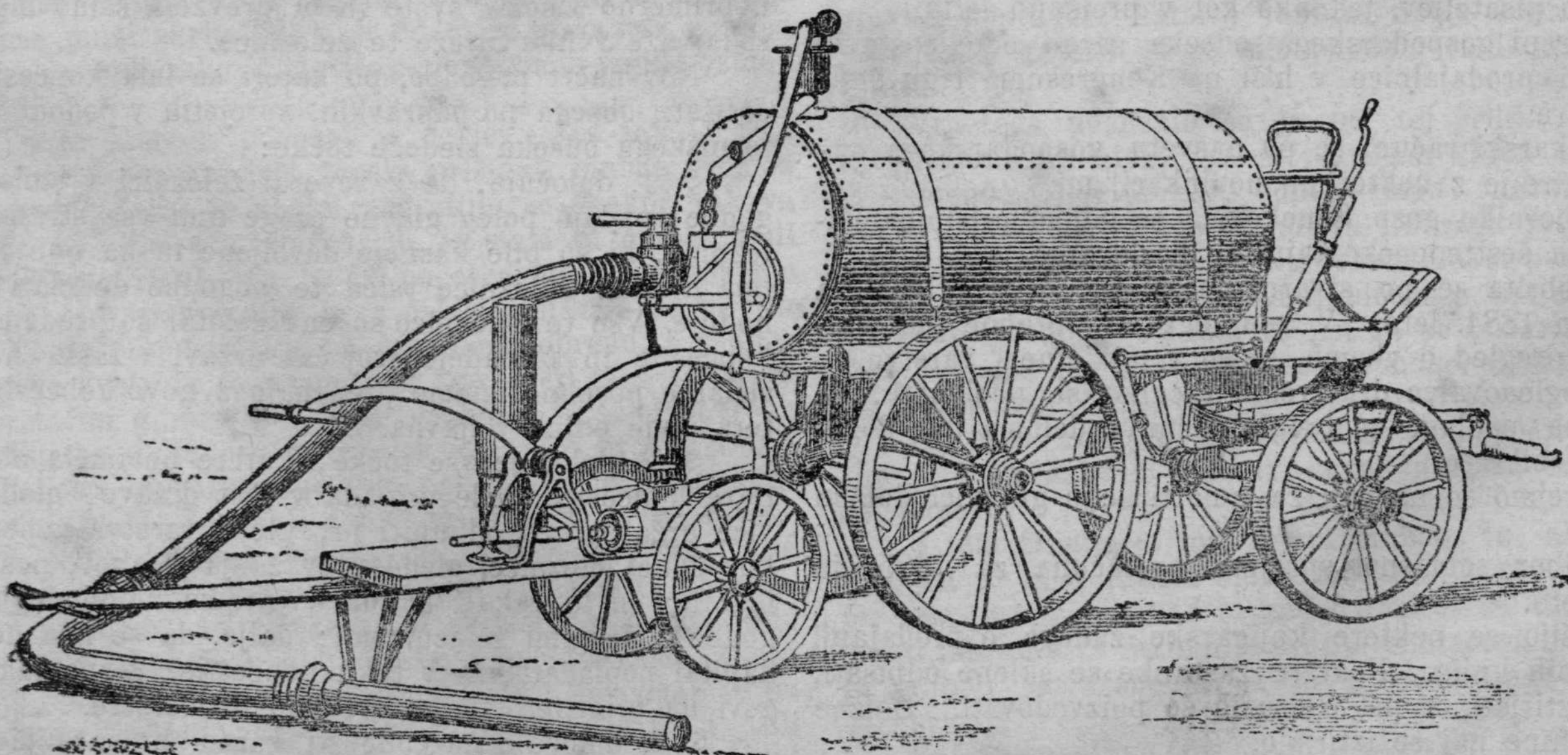
Ta način izpraznjevanja mestnih stranišč in odvaževanja človeških izmečkov je dandanes pač najcenejši, najboljši in vsled tega tudi najbolj priljubljeni. In ta način je ravno tisti, ki se bode skoro gotovo tudi v Ljubljani uvedel, kajti čemu bi bil sicer slavni mestni odbor uže meseca decembra preteklega leta, pri sloveči, različne srkalnice izdelajoči tvrdki W. Knaust na Dunaji dva kompletna železna soda in zračno srkalnico kupil.

Da si bodo p. n. čitatelji „Novic“, katerim za ta način izpraznjevanja in odvaževanja človeških odpadkov potrebne priprave še znane niso, vse boljši predstavljati zamogli, podali smo jim uže v zadnji številki „Novic“ podobi, koji predstavljati manjši železni sod na dveh kolesih in veči železni sod na štirih kolesih.

Podobe, koje danes temu članku pridenemo, to je, podoba 1. predstavlja, kakor je uže gori v opombi povedano, zračno srkalnico, podoba

(Podoba 2.)

(Podoba 3.)

2. predstavlja mali železni sod v zvezi s srkalnico in cevjo, katera se v stranišno jamo vtakne. Podoba 3. predstavlja isto tako popolnem adjustiran veliki železni sod. Natančnejši popis sledi prihodnjič.

(Dalje prihodnjič.)

Slovenska Matica.

Nadaljevanje 66. odborove skupščine

dné 18. februvarija.

Navzočih 15 odbornikov; predseduje gosp. Peter Grasselli.

Gosp. prvosednik prebere zahvalno pismo gosp. biskupa Strossmajerja na brzojavno čestitko k sedemdesetletnici in se po odboru pooblasti, da z načelniki narodnih društev o dejanski slavnosti „Slovenske Matice“ pokrovitelja ukrepa, kar je prav in dostojno.

Na to se rešijo nekatere ostale stvari iz seje, ki se je bila pričela 14. februvarija pod vodstvom podpredsednika g. Josipa Marna vpričo 12 odbornikov. Sklene se, da se razpiše tajnikova služba v zmislu društvenih pravil na tri leta proti odpovedi — po nasvetu odborovem, kateri nasproti nekemu časnikarskemu oponašanju izjavlja, da nedoslednosti v pisanji zadevajo podpisane pisatelje same, ne pa društvenega tajnika, kateri ni imel dotične odgovornosti.

Gosp. Gašparju Križniku se odmeni primerna odškodnina za njegov spis „Slovenska bibliografija“ od 1832. do 1867. leta.

Slike, ki jih je poslala „Umelečka beseda“ v Pragi, naj se shranijo, dokler dojdejo publikacije 1885. leta.

Rešitev prošnje upravnega odbora društva „Narodni Dom“, da bi se mu dovolilo imeti nekaj potrebnega pohištva v matičinih pisarniških prostorih se prepušča gospodarskemu odseku, kateri naj o učinku poroča odboru samemu.

Tisek društvenih knjig naj oddá gospodarski odsek, kadar dojdejo rokopisi, po dogovoru oni tiskarni, ki bo naredila najcenejšo ponudbo.

Za sedaj se sklene, da Matica izdá dr. Kosov slavnostni spis o sv. Metodu in obsežnejši „Letopis“.

Zarad sestavkov v „Letopisu“ naj priobči tajnik oklic do pisateljev, jednako kot v prejšnjih letih.

Ukrepí gospodarskega odseka zarad oddaje stanovanja in prodajalnice v hiši na Kongresnem trgu št. 7 se odobré.

Tiskarski računi se po nasvetu gospodarskega odseka potrdijo z nekaterimi modifikacijami.

Odborniku gosp. Senekoviču se odloči pristojna nagrada za šesttedensko tajniško poslovanje.

Odobrita se po stvarni debati računska sklepa za 1883. in 1884. leto. V zadnjega se sprejme tudi statistični pregled o vlogah, ki so v matičinem varstvu.

Pregledovalec društvenih računov se pooblasti, da izvrši na podlagi odobrenih računov deloma že dogotovljeno bilanco.

Sprejmó se nasveti za amortizacijo glavnici dolžne svote.

Odbor soglasno sprejme proračuna za 1885. in 1886. leto.

Rešijo se nekatere knjigarske zadeve o prodajanji društvenih knjig. Nektere zastanke se sklene odpisati, druge iztirjati, zopet o drugih še poizvedovati. Dolžne ustanovnine naj se iztirjajo.

Tajnikovo poročilo o delovanji odborovem od zadnjega občnega zbora do konca februvarija t. l. naj se

presodi v prihodnji odborovi skupščini, in prihodnji občni zbor „Matice Slovenske“ naj bode dné 8. aprila t. l.

Na to se zaključí seja, ktera je trajala od 5.—8. ure.

Iz državnega zbora.

Načrt poravnave zarad podaljšanja koncesije za severno železnico.

V državnem zboru in v časnikih dela veliko vriša vprašanje, ali naj država odkupi severno železnico, ali naj podaljša koncesijo.

Veliko občinstvo, ki nima časa ne brige, podučiti se, pri čem stoji to vprašanje, je večidel mnenja, da ima tudi pri severni železnici, tako kakor je pogojeno to pri novejših železnicah, država pravico, zdaj, ko koncesija poteče, prevzeti železnico v svojo last, in k večem plačati vožne stroje, vozove ali poslopja. — Toda pravna razmera pri tej železnici je vsa druga. Koncesija podeljena je bila za 50 let leta 1836., ko še ni bilo pri nas druge železnice, in ko se je še mislilo, da s severa proti Dunaju ne bo več vožnine, kakor onih par tisuč ljudi, katere je dosdaj privažala na Dunaj pošta in ono blago, kar se ga je privažalo in odvažalo na parizarjih na oni poti.

Se ve, da je 50letni obstanek železnice kazal prav očitno blagodejni vpliv železnice enako za severne dele države, kakor za Dunaj sam. In tako je danes severna železnica (večidel v rokah Rotschildovih) ena najboljših gledé prometa in gledé dobička.

Par let pa, odkar je nastalo več železnic, ki vežejo one severne kraje z južnimi, vidi se, da tudi severna železnica pojema, delnice po 1000 gold., ki so prinašale uže po 200 gold. ali blizo 200 gold., prinašajo zdaj le še po 120 gold., kar je, se ve da še zmiraj bogat dohodek.

Vlada predložila je uže en načrt poravnave, katerega je pa po preveč nasprotnih glasovih zbornice zopet umaknila. — Potem naprosila si je pri najvišji sodnji oziroma njenemu predsedniku Schmerlingu pravnega mnenja na vprašanje, kolika je pravica države do severne železnice po pretekli koncesiji. To pravo mnenje je podlaga novemu načrtu in je tudi povod za to, da vlada nikakor ne misli več na to, železnico sedaj prevzeti, posebno zavolj tega ne, ker bi morala izdati za njo neprimerno visoke svote in bi prevzela samo mali del, sedaj uže velike mreže te železnice.

Nov načrt pogodbe, po kateri se ima koncesija podaljšati, obsega po popravkih, sprejetih v pododboru železniškega odseka sledeče točke:

§. 1. določuje, da k severni železnici v smislu pogodbe spadajo poleg glavne proge tudi vse stranske železnice, ki so bile kasneje dovoljene in pa one, katere ima družba železnice vsled te pogodbe dodelati v prihodnje. Vse te železnice so ena celota, so predmet nove koncesije in pripadejo svoj čas državi v last. Vse dosedanje posebne izjeme prenehajo z novo koncesijo, katera bode edino veljavna.

§. 2. določuje vse točke, katere bo imela obsegati nova koncesija gledé pripada v last države, gledé pravice države pred odkupiti jo, gledé varstva zoper konkurenčne železnice, gledé prevažanja vojakov, pošte, telegrafov in to tako, kakor so državi najugodnejše pogodbe z drugimi železnicami; dalje, da se ima delniški kapital poplačati ves v teku koncesije, ravno tako dolgovi na prioriteto in pa državno nadzorstvo.

§. 3. določuje nadrobnosti zarad prevažanja pošte in poštnega objekta, kaj se prevažá zastonj, kaj proti odškodnini.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pólí. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrť leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrť leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 18. marca 1885.

Obseg: Velika škoda kmetijstvu, za katero se pa nihče ne zmeni. (Konec.) — Srebrnica ali prsteničar. — Kako nam je sadno drevje na stalnem mestu pravilno oskrbovati? (Dalje.) — Vprašanja in odgovori. — Naznanilo. — Govor državnega poslanca dr. Poklukarja v 412. seji dne 12. marca l. 1885. pri naslovu ljudske šole (naslov 19. poglavje 9.) državnega proračuna. — Zamet v stepah. (Dalje.) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.**Velika škoda kmetijstvu, za katero se pa nihče ne zmeni.**

(Dalje in konec.)

Železnega malega ali sočnega soda, za izpraznovanje stranišč, posebni obstojni deli so (glej pod. 1. list 7) sledeči: Na vrhu je uri podobna priprava, manometer imenovana, katera služi v to, da se po njej izvé, ali in koliko je zrak v sodu uže stanjčan, to je, za koliko redkejši memo zunanjega zraka. Koj pod manometrom je umeščena cev, na katero se kavčukna cev zračne srkalnice privije, in tako to s sodom v delavno zvezo spravi. Na zadnjem dnu soda se vidi prav na vrhu malo, z močno okroglo stekleno šipico prevideno oknice. To služi v to, da se skozi taisto vidi, kedaj je sod dovolj poln, kajti sicer bi bilo tudi mogoče sod prenapolniti, to na pokvaro manometra in ne manj zračne srkalnice. Niže pod tem oknicem so vratca soda, katera so s pomočjo večih vijakov hermetično zaprta. Na vratcah samih pritrjena je velika pipa, katera za napolnenje praznega, kakor tudi za izpraznenje polnega soda služi. Vratca služijo sodu le za mogoče potrebne poprave, in kakokratno popolno izčiščenje soda. Iste posebne obstojne dele vidimo na velikem sodu (pod. št. 2. lista 7), le da so nekoliko drugače umeščeni. Manometer namreč ni v sredini soda umestjen, ampak na njegovem zadnjem konci, in pipa ni v vratcah samih, ampak pod njimi. Na sodu leže cevi, le provizorično med vožnjo, in pa kedar soda ne rabimo.

Zračno srkalnico (pod. št. 1. list 8) natančneje popisovati, zdi se nam pač čisto nepotrebno, opozoriti hočemo častite bralce le na majhno železno pečico, katera jej je dodana, in katera v to služi, da se v njej smrdljivi organski plini fekalij (blata) sožigajo, da torej med izsrkavanjem zraka iz soda čisto nič ne smrdi.

Kako da se veliki in majhni sod s srkalnico v pravi kontakt, to je v pravo delavno zvezo spravi, kažeti do dobrega podobi št. 2 in 3 lista 8. Kako da se vsa v pravem kontaktu stoječa priprava rabi, je bilo tudi uže memogredé rečeno, in hočemo to le po-

noviti. Kakor hitro je zračna srkalnica, s pomočjo kavčukne cevi, pod manometrom v pravi zvezi, se prične srkalnica goniti, to je, z njeno pomočjo zrak iz nje v zakurjeno pečico srkati. To se godi pri zaprti pipi na koncu soda. Kedar manometer zadostno zračenje kaže, privije se na pipo velika, to je, debela z železno žico podkrepljena cev, katere drugi konec se skozi luknjo straniščne jame v fekalije vtakne. Na to se pipa odpre, in fekalije se vsled silnega pritiska zunanjega zraka na-nje, v sod vzdignejo in ga napolnijo. Ako ni sod od enega samega stranišča zadosti poln, pelje se k drugemu, tretjemu itd., dokler ni poln.

Tako se torej s pomočjo popisane pnevmatičnega sistema, magari o poldné, stranišča najobljudenejših ulic fekalij oprosté, ne da bi one komu kaj nos ža lile.

Ravno tako hitro kakor napoljen, je sod pnevmatičnega sistema tudi izpraznjen, da še hitrejše, in to zopet s pomočjo zračnega pritiska na fekalije v sodu.

No, poslednje vprašanje je, kako naj bi se pa tako zadobljene fekalije v kmetijstvu porabile? Pri Gorici imajo kmetje uže od nekđaj navado, fekalije v to porabiti, da ž njimi žitu, posebno pšenici zalivajo, torej kakor se pravi, poglavno gnojijo. V ta namen sejejo žito na ozke grebene (bifange) in človek, previden v vsaki roki z eno posodo fekalij, gre med grebeni, in poliva žito na levi in desni strani. To bi se dalo gotovo tudi v ljubljanski okolici vdomačiti. V pričetku bi se morale fekalije kmetovalcem v ta namen zastonj oddajati, s časom bi se pa kmetovalci, prepričani o izvrstnem vspehu take gnojitve še proti plači po njih oglašati pričeli.

Sicer bi bila v Ljubljani še ena poraba fekalij na mestu, jako na mestu, namreč poraba za napravo umetnega gnojila, francoski „poudrete“ imenovanega. Poudret ni nič družega, kakor iz človeškega blata in primešanega družega materijala, kakor ilovice, žaganja, šotnega drobiža itd. izdelana surova, le na zraku posušena opeka. Taka opeka se prodaja ter od kupcev pred rabo v prah stolče, katerega potem s žitom v red spravijo. Tako opeko kupujejo se ve da le veliki umni posestniki — kakoršnih pri nas žalibog! skoro čisto nič ni, kakoršnih pa na Českem, Ogerskem itd. ne manjka — kateri imajo nalašč tako osnovane stalne stroje, da žito in poudret ob enem sejejo. Za napravo poudreta ima pa ravno ljubljanska okolica izvrsten materijal, to v podobi drobiža, prahu šote. Ljubljan-

ski poudret bi se od družih po svoji lahkoti bistveno razločeval, kar je ravno v kupčiji z umetnimi gnojili velikega pomena.

Vprašanje nastane se ve da, kdo naj se pa fabricacije poudreta iz fekalij ljubljanskih stranišč in šotnega drobiža ljubljanskega močvirja loti? Na to je, se vé da težko odgovarjati, kajti privatni podvzetnik

bi se za to le težko oglasil, mesto samo, pa tega tudi prej ko ne ne boče hotelo v svoje področje vzeti, kajti — — — —.

In tako ostalo boče vprašanje kmetijskega izkorištenja fekalij naše metropole prej ko ne, še dolgo, dolgo časa nerešeno, na veliko škodo kmetijstvu, za katero se pa nihče ne zmeni. R. D—c.

Srebrnica ali prsteničar.

Izmed mnogih nadlog, katere tarejo kmetovalca, niso najmanjša nadloga mrčesi. Vse sile je treba napeti kmetovalcu, da se obvaruje velike škode, katero mu zamorejo ti sitneži napraviti. To zamore pa on le storiti, ako dobro pozna lastnosti in življenje teh mrčesov. Eden izmed teh mrčesov, za kojega pokončevanje ravno zdajšnji pomladanski čas najprimernejši,

najraje na kakem sadnem drevesu in sicer poklada jajce k jajcu v krogu okolo veje, kakor kaže podoba 2. Gosenica pod. 3. je čez 3 cm. dolga, ima mehko in tanko dlako ter ima po hrbtu višnjeve, rudeče in rumene proge, na hrbtu ima pa belo črto. Glava gosenice je višnjeva in ima dve črni piki. Gosenica pripada k najškodljivejšim mrčesom, ker včasi listje kar celih dreves

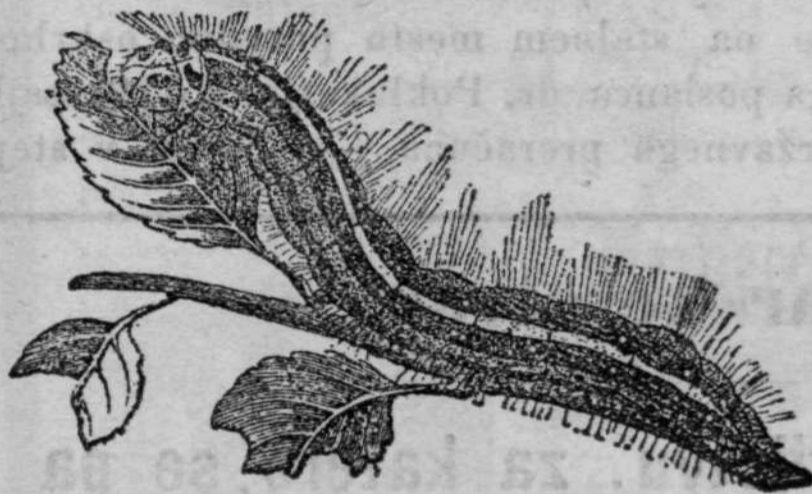
c

Pod. 1

a

Pod. 2.

b

Pod. 3.

je srebrnica ali prsteničar (*Bombix neustria*), kojega popis in podoba tu sledi. Metulj tega mrčesa (podoba 1) je manj ali več temno-rujave barve. — Na zgornjih krilcih ima počez dve bolj svetlo-barvani, rumenkasti potezi, med katerimi je prostor pri samici nekoliko bolj temno-barvan. Metulj po dnevi le redkokrat leta, zvečer pa sili v luč. Samica znese svoja jajca

požre. Pokončuje se ta mrčes najizdatneje s tem, da se spomladi, ko se drugih gosenic gnjezda obirajo in uničujejo, tudi tega mrčesa zalega na sadnih mladikah preišče, odreže in sožge. Dajo se tudi mlade gosenice, dokler se v svojem prvotnem gnjezdu skupaj nahajajo, s tem uničiti, da se s slamnatimi, trdo povitimi, gladko prirezanimi šopi ali pa cunjami pomečkajo.

Kako nam je sadno drevje na stalnem mestu pravilno oskrbovati?

Spisal M. Rant.

(Dalje.)

Neorganski obstojni deli, kateri se v sadežih sadnega drevja nahajajo, so tako maleni in nepomenljivi, da se nam vredno ne zdi, jih domačim sadjerejcem tukaj naštevati. Vse drugače razmerje zavzemajo pa neorganske snovi v lesu in lubadu sadnega drevja; najbogatejši na teh (neorganskih delih) je drevesna lubad; v samej lubadi morejo se tudi do ene desetinke čestokrat spojene nahajati. Neorganske snovi, kakoršne se v lesu in lubadi sadnega drevja nahajajo, pa nič drugega niso, nego prirodne spojine rudnin in drugih prvin združene s kislecom. Med temi neorganskimi snovi igrajo poglobitno ulogo: apno, kali, magnezija (lojevica), fosforova kislina in solik (natron); kremenčeva kislina in pa železni okisanec (železna rija, železni oksid) se v lesu sadnega drevja le v prav mali količini nahajata.

Povedano nam zadosta jasno svedoči, da sadno drevje za svojo čvrsto in krepko rast potrebuje in brezpogojno zahteva zadostno množino organskih in neorganskih redilnih snovi ali živnih tvarin.

Kedar ene ali druge ali pa tudi obedvoje teh v zemlji, v kateri sadno drevje na stalnem mestu raste, poidejo, moramo jih s primernim gnojem (obstoječim iz lavedenih snovi) zopet nadomestiti, ako hočemo, da nam bode taisto vspevalo in krepko rastlo. Ako name-

ravamo sadnemu drevju z gnojenjem lesno rast pospeševati, moramo si zato prirediti in napraviti gnojá, v katerem se v zadostni količini nahajajo spojene organske ali pa tudi organske in neorganske redilne snovi, kakor to ravno dotične okoliščine zahtevajo, to je, da pri tem v poštev jemljemo one redilne tvarine, katere bi se v zemlji za drevesno lesno rast še v zadostni ali pa v primanjkujoči količini nahajale, kakor tudi to, ako bi bile uže ene ali druge kot drevesni živež popolno pošle.

Če pa sadnemu drevju v ta namen gnojiti nameravamo, da mu z gnojenjem rodovitnost in razvoj popolnejših sadežev pospešimo, moramo na to paziti in pozorni biti, da mu gnojimo z gnojem, v katerem se poleg zadostne količini vode tudi zadostna količina organskih redilnih snovi nahaja; ako bila bi pa ob takih slučajih dotična zemlja okolo sadnega drevja tudi gledé neorganskih redilnih snovi uže popolno opešana, moramo je takemu gnoju pred porabo v zadostni količini dodati in primešati, to pa zato, ker se neorganske redilne snovi tudi z največo množino gnojá, v katerem bi se ne nahajale, ne morejo nadomestiti. Samo z gnojem, obstoječim iz vode in organskih redilnih snovi, bilo bi v enacih slučajih sadno drevo le nepopolno s živežem preskrbljeno, ter bi nam pošteno vspevati ne moglo. Krepkih in popolno razvitih, ter obilnih sadežev moramo pa tudi le od čvrstega, zdravega in popolno razvitega drevesnega lesa pričakovati.

Uže iz povedanega se lahko posname, da domačemu sadjarju še ne zadostuje le-to vedeti, katerih redilnih